Przedpłata wraz z przesełką pocztową wynosi 5 zł. a. w. rocznie.

ZWIĄZEK.

REDAKCYA i Administracya we Lwowie przy placu Maryackim l. 9.

Pismo dwutygodniowe.

Organ Związku stowarzyszeń zarobkowych i gospodarczych.

Wychodzi 8. i 22. każdego miesiąca w objętości arkusza.

Nr. 23. Dnia 8. Grudnia 1880. VII. rocznik.

Referat

Dra. Karola Malego w sprawie utworzenia koła kredytowego dla stowarzyszeń, opartego o Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie.

(VI. Walne Zgromadzenie Związku stowarzyszeń).

Sprawa instytucyi, któréj zadaniem byłoby dostarczanie możliwie taniego kredytu dla spółek naszych, jest w Związku tak starą, jak Związek sam i powiedziałbym, że dała ona niemal po największéj części impuls do utworzenia Związku. Kiedyśmy się przed sześciu laty po raz pierwszy zebrali, wtenczas już powitaliście sympatycznie projekt założenia takiéj instytucyi, którąby zaradziła największym trudnościom w rozwoju spółek naszych i utworzyła dla nich źródło kredytu nie doraźnie i chwilowo, lecz ciagle je zasilające. Od owéj chwili zajmuje nas ta sprawa nieustannie i nie było dotąd walnego zebrania, na którém ten przedmiot nie byłby omawiany, dyskutowany i wszechstronnie wyświécany. Dotychczas niestety praktycznych nie osiągnęliśmy rezultatów; zyskaliśmy jednak tyle, że sprawa ta szérsze zajęła koła, że i władze nią zajmywać się zaczęły i przedmiot sam wszechstronnie z całą ścisłością i dokładnością zbadany został, skutkiem czego i wywód wniosków praktycznych, do celu zamierzonego zdążających, jest ułatwionym. Nie będę was trudził szczegółowém przedstawieniem wszystkich faz, jakie sprawa ta przechodziła; sądzę jednak, że nie będzie od rzeczy w streszczeniu jéj przebieg przywołać wam do pamięci.

Po wielu teoretycznych rozprawach, które nas zajmywały od piérwszéj chwili poruszenia téj myśli, w roku 1876. wystąpił niezmordowany w pracy dla spółek i wielce dla nich zasłużony dr. Zgórski z gotowym projektem Związkowego towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, w którym zasady istnienia pojedyńczych spółek, zastosował do téj centralnéj instytucyi.

Projekt ten rozbiérany w Wydziale Związku spowodował uchwałę, według któréj w sprawie centralnéj instytucyi przedłożono walnemu zgromadzeniu kwestonaryusz tak co do potrzeby, jako téż co do formy téj centralnéj instytucyi, jéj zakresu działania i organizacyi.

III. walne zgromadzenie, które się odbyło dnia 4. marca 1877. umieściło sprawę tę na porządku dziennym i podjęło nad nią dyskusyą. Rzecz podówczas nie przedstawiała się jako dojrzała, delegaci nie byli w możności objęcia przedmiotu, tém bardziéj, ile że i wydział Związku nie stanął z projektem wykończonym, lecz żądał objaśnienia opinii walnego zgromadzenia w powyższych kierunkach, skutkiem czego zapadła uchwała, ażeby wezwać okólnikiem Rady nadzorcze towarzystw do oświadczenia się w kierunkach powyż nadmienionych.

Po zasięgnięciu zdania Rad nadzorczych miał się wydział Związku porozumieć z ankietą Wydziału krajowego i powziąć ostateczne w téj sprawie uchwały.

Zwołane ad hoc IV. nadzw. zgr. Związku obradowało w dniu 29. lipca 1877. nad tym przedmiotem. Na tém zgromadzeniu przedstawił wydział Związku wniosek, oparty na opinii Rady nadzorczéj towarzystwa zaliczkowego we Lwowie, a uchwała zapadła następująca: 1) towarzystwa tworzą spółkę pod nazwą „Koło kredytowe“ celem uzyskania za wspólną gwarancyą kredytu z funduszu krajowego i tych zakładów, które Kołu otworzą kredyt. 2) Każdy uczestnik ręczy za zobowiązania wszystkich uczestników w obec funduszów i zakładów, udzielających kredytu aż do wysokości tego kredytu, jaki uzyskał z Koła kredytowego.

Na tém stanęliśmy i jakkolwiek *in formali* rzecz jako załatwiona się przedstawia, to *in merito* znajdujemy się tam, gdzieśmy się przed sześciu laty znajdowali— jak nie mieliśmy, tak nie mamy centralnéj instytucyi, któréj konieczność uznaliśmy powziętą jednomyślną uchwałą.

Krocząc atoli daléj po téj drodze obawiam się, że nie osiągniemy zamierzonego celu. Jeżeli się oglądniemy za przyczyną tego, to zdaje mi się, że znajdziemy ją w tém, że wszystkie zapadłe stanowcze uchwały opiérały się na zbawicielu, który z po za obrębu Spółek naszych miał stanąć pośród nas i zasypać nas funduszami. Uchwaliwszy zasady czekaliśmy na tę pomoc, lecz nadaremnie, a objawy sympatyi dla nas z téj

strony, z któréj wyczekiwaliśmy zbawienia, nie zachęcają wcale do dalszego wyczekiwania, lecz nakładają na nas obowiązek do działania sprężystego. *Self help* jest tu dewizą, pod którą jakkolwiek powoli, ale prawidłowo i stanowczo rozwijamy się i postępujemy — trzymajmy się jéj, a może do lepszych niż dotychczas doprowadzimy rezultatów.

Otóż tą myślą wiedziony przedstawił szanowny dr. Zgórski wydziałowi Związku wniosek, który przez wydział przyjęty pod waszą poddaję uchwałę. Utworzenie samoistnéj centralnéj instytucyi przedstawia się nam na razie niemożliwém, raz dla tego, że formy dla téj samoistnéj instytucyi możliwe, jako to: akcyjna, komandytowa, udziałowa nie znalazły waszego poparcia, powtóre, że przyjęte przez was koło kredytowe, tylko warunkowo mogłoby być tą instytucyą samoistną, t. j. jeżeli jéj przypłyną fundusze krajowe. Ani w jednym więc, ani w drugim kierunku kwestya rozwiązać się nie da. Atoli w myśl waszych uchwał i przy zasadniczéj pomocy własnéj wydaje nam się możliwą pomoc przez utworzenie Koła kredytowego, opartego o silniejszą, już akredytowaną instytucyą. Nie jest to myśl nowa, bo była już poruszoną i ustąpiła tylko w obec sangwinicznych nadziei, jakiemi przejęliśmy się, oczekując pomocy z funduszów krajowych.

Koło kredytowe, oparte o taką akredytowaną instytucyą, sprosta zadaniu swemu w zupełności, bo ta właśnie akredytowana instytucya dostarczy Kołu tego, czegośmy od funduszów krajowych oczekiwali. Jako instytucyą taką uważamy Towarzystwo zaliczkowe we Lwowie, które zajęło już poważne stanowisko w kraju i dotychczas kwotą poważną, bo przeszło 100.000 zł. a. w. wynoszącą, zasila spółki krajowe. Dziś dzieje się to od wypadku do wypadku, w miarę zapasów pieniężnych; jeżeli zaś stworzonym zostanie fundusz na te właśnie cele, a układ między Kołem kredytowem, a Towarzystwem zaliczkowém lwowskiém przyjdzie do skutku, pomoc ta stanie się stałą i spełni powołanie instytucyi centralnéj. Jedno jeszcze w uchwałach zasadniczych postępowanie krępowało towarzystwa i było powodém, że nie bardzo chętnie przystępywyłyby towarzystwa do Koła. Jest to ustanowienie wspólnéj gwarancyi dla kredytów uzyskać się mających. Wniosek nasz i w tym względzie usuwa obawy.

W obec tego rozchodzi się teraz o to, w jaki sposób mogą być fundusze przysporzone? W tym względzie wypada przedstawić Towarzystwu zaliczkowemu we Lwowie otworzenie działu kartek na wkładki oszczędności. Fundusz z tych wkładek uzyskany, miałby przeznaczenie służyć wyłącznie spółkom naszym. Wkładki oszczędności, których wzór otrzymaliście w Nr. 20. Związku, będą niezawodnie ze względu na ich urządzenie bardzo pożądaną lokacyą funduszów, a to tém bardziéj, ile że stworzą nowy środek cyrkulacajny, bardzo wygodny i korzystny; nie można zatém wątpić o tém, że tym sposobem otworzy się napływ funduszów, a to tém bardziéj, skoro towarzystwa do Koła przystępujące, zakupieniem przymusowém stosownéj ilości wkładek, już w piérwszéj chwili znaczniejszy przysporzą fundusz dla obrotu. Jako normę przyjmujemy, że kredyt dla towarzystw, do Koła należących, stosować się będzie do wysokości zakupionych kartek wkładkowych, i z chwilą zakupna takowych wynosić będzie *alterum tantum*. Dla towarzystw zakupienie wkładek tylko korzyści przynosić będzie, tak bowiem jak z jednéj strony karty wkładkowe ze względu na ich formę i urządzenie służyć mogą za gotówkę, skutkiem czego zresztą tworzy się i odpływ dla gromadzących się zapasów kasowych, tak z drugiéj strony zakupno to przysparza nadto tani kredyt w rachunku bieżącym do wysokości tych właśnie zakupionych wkładek. W razie więc braku gotówki, przygotowaném jest towarzystwo dotyczące na wszelkie ewentualności. Jeżeli n. p. towarzystwo zakupi kartek wkładkowych za 5000 zł. to ma do obrotu te właśnie wkładki i nadto 5000 zł. w kredycie normalnym i obraca tym sposobem 10.000 zł. Nie jest tym sposobem dalszy po za normę wychodzący kredyt wykluczonym i rzeczą zarządu będzie takowego towarzystwom, na kredyt zasługującym, udzielać. Sądzimy więc, że tą drogą najłatwiéj i najprędzéj dojdziemy do głównéj podstawy centralnéj instytucyi t. j. do pieniędzy.

Prawda, że pewne ofiary ze strony towarzystw w piérwszéj chwili będą konieczne; lecz ofiary te, jeżeli bezzwłocznie do organizacyi przystąpimy, nie dadzą się uczuć przy teraźniejszym stanie zapasów kasowych, a nadto nie sprowadzą one nawet w obrocie kasowym różnicy, bo w chwili zakupna kartek już jest otwartym kredyt w rachunku bieżącym w takiéj saméj wysokości, jest zatém niepodobném, żeby w skutek zakupna kart dał się uczuć jaki ubytek normalnego stanu zapasu kasowego. Z drugiéj strony zauważyć należy, że usunęliśmy gwarancyą wspólną towarzystw, do Koła należących, skutkiem czego każde za swój tylko odpowiada kredyt, a więc możliwa wstrętna strona Kół kredytowych odpada w zupełności.

Co do administracyi, dział ten czynności towarzystwa zaliczkowego we Lwowie będzie odrębnie administrowanym, a nadzór należéć będzie do Zarządu Koła, który składać się ma z Patrona, Dyrekcyi Tow. zal. we Lwowie i 3 delegatów Wydziału Związku. Zgodziliśmy się na taką administracyą, bo zdaniem naszém odpowiadała najbardziéj istocie instytucyi, założyć się mającéj. Tak jak w udziale Patrona i delegatów Wydziału Związku towarzystwa, do Koła należące, znachodzą rękojmią należytego i sprawiedliwego poparcia swoich interesów, tak z drugiéj strony jest udział dyrekcyi tow. zaliczkowego lwowskiego koniecznym i wymaga tego

i sprawiedliwość i interes własny towarzystwa i nie można nawet przypuścić, aby towarzystwo zaliczkowe lwowskie w dobrze zrozumianym interesie własnym, inaczéj przystąpiło do interesu zamierzonego, jak tylko z zastrzeżeniem ingerencyi w zarządzie. Bliższe określenie stosunków w zarządzie musi być pozostawionėm układom szczegółowym, tu zaś zaznaczamy kompetencyą zarządu w ogólności nadmieniając, że do takowego należyć będzie:

a) przyjęcie do Koła;

b) oznaczenie wysokości kredytu normalnego w rachunku bieżącym;

c) orzeczenie i eskont weksli po za kredytem normalnym.

Co do kosztów, z administracyą połączonych, takowe pokrywać będzie różnica procentu od wkładek i kredytu pobiéranego. Różnica ta ustanawia się na 1%, stopa procentowa zaś na teraz od wkładek 5%, od kredytów udzielonych 6%.

To są główne zasady, na których instytucya stworzyć się mającą opiérać się będzie również, jak i zarysy jéj organizacyi.

W ślad przedstawienia tego wnosi Wydział Związku zgodnie z wnioskiem dra Alfreda Zgórskiego: Walne Zgromadzenie raczy uchwalić: (Wnioski te zamieściliśmy w Nrze 20. „Związku“ str. 155—156., przeto ich tutaj nie powtarzamy. Przyp. Red.)

Ponieważ Wydział Związku przekazał mi do referatu niektóre wnioski przez stowarzyszenia nadesłane (ogłoszone w „Związku“ Nr. 19. Przyp. Red.), a w związku ze sprawą niniejszą stojące, przeto wypada mi obecnie o nich zdać sprawę.

I. Wnioski Towarzystwa limanowskiego pod 1) *a—f*, odnoszące się do założenia instytucyi centralnéj dla stowarzyszeń, znajdą załatwienie przez przyjęcie wniosków Wydziału, powyżéj podanych. Z tych wniosków jest jednak wniosek *f)* nawet bezprzedmiotowy, gdyż §. 11. statutu Związku wyraźnie orzeka, że walne zebranie, zwołane według przepisów statutu Związku (§. 7.), jest uprawnionėm do powzięcia uchwały bez względu na ilość obecnych delegatów.

II. Natomiast zaleca Wydział Związku do przyjęcia wniosek 2. Towarzystwa limanowskiego, żądający rewizyi obecnego statutu Związku, którego zmiany może okażą się potrzebne ze względu na projektowane rozszérzenie działalności Związku.

III. Taki sam wniosek przedstawia Wydział Szanownemu Zgromadzeniu co do wniosku 6. Towarzystwa limanowskiego, który żąda, aby Patronat Związku przynajmniéj 3 razy do roku ogłaszał w pismach peryodycznych wykaz towarzystw do Związku należących — z zaleceniem, aby publiczność w kasach tych towarzystw, jako przedstawiających zupełną gwarancyą, swoje fundusze lokowała.

IV. Wniosek 7. i 8. Towarzystwa limanowskiego załatwiony został wnioskiem o centralnéj instytucyi, która otworzeniem kredytu dla spółek zapobiega możliwym czasowym brakom, a otworzeniem działu kart wkładek oszczędności otwiéra możliwość lokacyi dla zapasów kasowych i umożliwia dotacyą dla kredytu, spółkom udzielić się mającego.

V. Wniosek 9. Towarzystwa limanowskiego okazuje się niemożliwym do przeprowadzenia, ponieważ Bank austro-węgierski udziela spółkom kredytu na zasadzie reeskontu weksli, a w tym względzie związany jest cenzurą; w wypadkach zaś gdzie cenzura nie podnosi trudności, spółki z łatwością korzystają z kredytu w téj instytucyi, która (mówimy tu szczególnie o filii lwowskiéj) bardzo chętne dla spółek żywi usposobienie. Na poparcie tego twierdzenia naprowadzam fakt, że w drugiém półroczu 1879., odkąd stosunki między Bankiem a spółkami się ożywiły, stan udzielonego kredytu podniósł się o 100 tysięcy zł. a liczba korzystających z kredytu spółek podwyższyła się z 5 na 15.

VI. Wniosku 10. Towarzystwa limanowskiego również nie polecamy do przyjęcia dla niemożliwości przeprowadzenia, gdyż kapitały za granicami kraju znachodzą dostateczną lokacyą w szczególności ze względu na potrzeby przemysłu. Jeżeli zaś wnioskodawcy rozumieli fundusze za granicami Austro-Węgier, to najważniejszą trudnością jest kwestya waluty, dla któréj musielibyśmy odradzać nawet zawiązywanie stosunków podobnych.

Proponujemy przeto nad tymi wnioskami porządek dzienny.

VII. Co do wniosku 1. Towarzystwa gorlickiego to powołujemy się na to, cośmy ad V. powiedzieli i na wskazówki, podane w „Związku“ Nr. 22. z roku 1879., z czego Szanowne Zgromadzenie łatwo przekonać się może, iż austro-węgierski Bank, związany swoimi statutami i regulaminami, nie może w niczém po za nie wykraczać. Austro-węgierski Bank zakłada jednak teraz coraz liczniejsze t. z. miejsca uboczne (Nebenstellen), przez co stosunek z Bankiem coraz bardziéj staje się ułatwionym.

Będzie wszakże staraniem naszém dążyć do uzyskania dalszych jeszcze dla stowarzyszeń ułatwień i w tym względzie Wydział Związku przyjmuje tę część wniosku, jako dyrektywę do postępowania dalszego.

Komandyta, jako zakład centralny dla stowarzyszeń.

1. Projekt

kontraktu spółki pod firmą: „Związkowy Zakład eskontowy N. N. i spółki we Lwowie“,

ułożony przez Wydział Związku stowarzyszeń.

Cel przedsiębiorstwa. Spólnicy.

Art. 1. Pp. N. N. . . . jako spólnicy jawni, a Towarzystwa poniżéj wymienione, mianowicie:

a) Towarzystwo zaliczkowe w . . . .

b) „ „ „ . . . .

jako spólnicy komandytowi, zawiązują spółkę pod firmą: „Związkowy Zakład eskontowy N. N. i Sp. we Lwowie“ w celu dostarczania kredytu Towarzystwom zaliczkowym, tudzież innym Towarzystwom zarobkowym i gospodarczym, istniejącym na podstawie ustawy z dnia 9. kwietnia 1873., niemniéj téż w celu załatwiania interesów pieniężnych, z tém połączonych. Spółka będzie także przyjmywać wkładki oszczędności i na rachunek bieżący.

Udziały. Fundusz rezerwowy.

Art. 2. Własny majątek spółki składa się z udziałów i z funduszu rezerwowego.

Udział wynosi 1000 zł. dla spólnika jawnego, a 300 zł. dla komandytysty.

Każdy spólnik może posiadać 10 udziałów; obowiązanym zaś jest przy wstąpieniu do spółki przynajmniéj jeden udział wpłacić.

Spólnicy jawni wpłacili przed podpisaniem kontraktu kwoty następujące:

P. N. N. wpłacił . . . . 2000 zł.

„ „

Towarzystwa zaliczkowe zaś wpłaciły kwoty następujące:

Towarzystwo zaliczkowe w . . . . 900 zł.

etc. etc.

Zarząd.

Art. 3. Zarząd spółki prowadzi Dyrekcya, wybrana z pomiędzy spólników jawnych na ogólném zgromadzeniu, w sposób art. 5. oznaczony.

Dyrekcya podpisuje firmę spółki, do czego potrzeba podpisów dwóch członków Dyrekcyi pod stampilią, z firmą spółki. Dyrekcya składa się z trzech członków.

Rada nadzorcza zawrze z Dyrekcyą układ względem wynagrodzenia członków Dyrekcyi.

Urzędników spółki mianuje Dyrekcya i przedstawia te nominacye Radzie nadzorczéj do zatwierdzenia.

Rada nadzorcza.

Art. 4. Kontrola nad czynnościami Dyrekcyi poruczona jest Radzie nadzorczéj, składającéj się z 7 osób, wybranych na ogólném zgromadzeniu w sposób art. 5. oznaczony i Patrona Związku.

Rada nadzorcza wspólnie z Dyrekcyą uchwali regulamin dla Zakładu. Na tém wspólném posiedzeniu mają członkowie Dyrekcyi i Rady głos stanowczy, a większość absolutna rozstrzyga. Każdoczesny patron Związku stowarzyszeń jest przewodniczącym Rady nadzorczéj. Gdyby Związek przestał istnieć, Rada nadzorcza wybierze sobie przewodniczącego.

Rada nadzorcza oznaczy na wniosek Dyrekcyi dla każdego Stowarzyszenia maksymalną sumę, do któréj Dyrekcya może udzielać kredytu.

Ogólne zgromadzenie oznaczy sposób wynagrodzenia Rady nadzorczéj.

Ogólne zgromadzenie.

Art. 5. Co roku, w miesiącu kwietniu zbiérają się spólnicy we Lwowie na ogólne zgromadzenie, na którém spólnicy jawni osobiście lub przez pełnomocnika występować mogą. Towarzystwa zaś, jako komandytyści, do spółki należące, będą reprezentowane przez pełnomocników, mianowanych przez Dyrekcye dotyczących Towarzystw.

Spólnik jawny może się zastąpić tylko przez innego jawnego spólnika.

Nikt nie może na zgromadzeniu reprezentować więcéj jak dwa Stowarzyszenia, lub jako spólnik jawny, jednego spólnika jawnego.

Każdy spólnik, posiadający jeden udział wpłacony ma na ogólném zgromadzeniu 1 głos.

Kto wpłacił 3 udziały, ma 2 głosy,

„ „ 6 udziałów „ 3 „

Wpłacone zaś 10 udziałów dają prawo do 4 głosów.

Reprezentanci stowarzyszeń, do spółki należących, wybiérają absolutną większością głosów Radę nadzorczą z 7 osób złożoną, głosując kartkami.

Rada nadzorcza wybraną jest na 3 lata, co roku występuje trzech, a to w piérwszych dwóch oznaczeni przez losowanie, następnie zaś ci, których trzechletni mandat się ukończył. Wybór członków Rady nadzorczéj jest tém ograniczony, że członkiem Rady może być tylko członek jednego ze stowarzyszeń, do spółki należących. Spólnik jawny nie może być członkiem Rady nadzorczéj.

Spólnicy jawni wybiérają na téjże zgromadzeniu, corocznie odbywać się mającém, Dyrekcyą, a to absolutną większością głosów, głosując kartkami, i przedstawiają wybranych Radzie nadzorczéj do zatwierdzenia.

Jeżeli Rada nadzorcza wyboru nie zatwierdzi, spólnicy jawni uczynią nową propozycyą. Członkowie Dyrekcyi wybrani są na trzy lata, po upływie piérwszych dwóch lat jednak występuje dwóch, losem oznaczonych, a spólnicy jawni uskutecznią wybór uzupełniający. Następnie występują zawsze ci, którzy już cztéry lata urzędowali.

W sprawie zatwierdzenia rachunków i rozdziału zysku tworzą spólnicy jawni z komandytystami jedno zgromadzenie, i głosują stosownie do wysokości wpłaconych udziałów.

Przyjęcie do spółki.

Art. 6. Ogólne zebranie jawnych spólników może absolutną większością głosów uchwalić przyjęcie nowego jawnego spólnika na wniosek Dyrekcyi.

Komandytystów zaś przyjmuje Rada nadzorcza na wniosek Dyrekcyi.

Rachunkowość. Podział zysku i straty.

Art. 7. Rokiem administracyjnym spółki jest rok kalendarzowy. Najpóźniéj w sześć tygodni po upływie roku obowiązaną jest Dyrekcya przedłożyć Radzie nadzorczéj zamknięcie rachunków i bilans za rok ubiegły.

Rada nadzorcza przedstawi ogólnemu Zgromadzeniu wniosek co do udzielenia absolutoryum i rozdziału zysków.

Z czystego zysku oddziela się 20% na fundusz rezerwowy. Resztę zysków rozdziela się pomiędzy spólników, stosownie do wpłaconych udziałów.

Fundusz rezerwowy służy przedewszystkiém na pokrycie strat. W razie rozwiązania spółki rozdziela się stosownie do wysokości wpłaconych udziałów między wszystkich spólników.

Jeżeli fundusz rezerwowy na pokrycie strat nie wystarcza, pokrytą będzie strata z udziałów, w miarę ich wysokości.

Rozwiązanie spółki.

Art. 8. Czas trwania spółki jest nieograniczony. Rozwiązanie spółki uchwalają spólnicy jawni absolutną większością głosów, przyczém jednak każdy spólnik ma tylko jeden głos.

Wystąpienie.

Art. 9. Spólnik jawny lub komandytysta, który życzy sobie wystąpić ze spółki, musi zapowiedzieć to wystąpienie do końca czerwca, wypłata zaś udziałów nastąpi w trzy miesięcy po zatwierdzeniu bilansu przez ogólne zgromadzenie.

Do funduszu rezerwowego występujący członek spółki żadnych pretensyi rościć sobie nie może.

---

2. Okólnik

Patrona Związku do wszystkich stowarzyszeń.

Stosownie do uchwały ostatniego ogólnego Zgromadzenia delegatów Związku stowarzyszeń, ułożył Wydział Związku projekt kontraktu spółki komandytowéj, który mam zaszczyt przesłać Szanownéj Dyrekcyi w załączeniu. Zarazem zawiadamiam, iż zdaniem Wydziału Związku utworzenie Spółki od tego jest zawisłém, aby stowarzyszenia, przystępujące do spółki złożyły przynajmniéj 50.000 zł. w. a. tytułem wkładek udziałowych w myśl ustępu 2. kontraktu.

Upraszam zatém Szanowną Dyrekcyą o zawiadomienie mnie, ile możności do 1. stycznia 1881., czyli tamtejsze Towarzystwo przystępuje do projektowanéj spółki, tudzież o nadesłanie deklarowanego udziału.

Nadesłane pieniądze ulokuję na imię Szanownego Towarzystwa w osobnéj książeczce w lwowskiém Towarzystwie zaliczkowém lub w Kasie oszczędności.

Jeżeli spółka się zawiąże, oddam tę wkładkę jéj Zarządowi, w razie przeciwnym zaś zwrócę wkładkę Szanownéj Dyrekcyi z narosłemi odsetkami.

Zauważam jeszcze, iż te stowarzyszenia, które chciałyby przystąpić do spółki komandytowéj, a do Związku stowarzyszeń nie należą, musiałyby przedtém przystąpić do Związku.

Wreszcie upraszam imieniém Wydziału Związku, aby Szanowna Dyrekcya raczyła starać się o pozyskanie osób odpowiednich na jawnych spólników projektowanego Zakładu eskontowego.

We Lwowie, dnia 30. listopada 1880.

Patron Związku stow. zar. i gosp.
Dr. Tadeusz Skałkowski, *w. r.*
(Lwów, ul. Kościuszki l. 10.)

Sprawozdanie

sekretarza Związku stowarzyszeń z podróży do Jaworowa.

Stósunki kredytu osobistego w Jaworowie i jego powiecie, przedstawione w sprawozdaniu mojém z dnia 14. marca 1879. (Nr. 7. „Związku"), pogorszyły się od tego czasu o tyle, że Bank włościański zwinąwszy swą filią w Sądowéj Wiszni w sierpniu b. r., jedną część swych należytości czynnych z powiatu mościskiego w kwocie 104317 zł. 60 ct. przydzielił do filii w Przemyślu, a drugą w Jaworowie. Patronat przychylając się do treści mego zeszłorocznego sprawozdania, wysłał 14 pism w marcu 1879. do wpływowych osobistości Jaworowa z prośbą, aby się zajęły założeniem stowarzyszenia zaliczkowego. Starania te nie odniosły skutku. — W sierpniu b. r. Patronat upoważnił członka dyrekcyi stowarzyszenia krakowieckiego p. Frańciszka Stadnickiego, aby osobiście udał się do Jaworowa celem założenia stowarzyszenia kredytowego. — Z mandatu swego wywiązał się p. Stadnicki należycie przez pozyskanie znacznéj liczby osób wpływowych i obywateli miejskich, którzy zawiązali Komitet pod przewodnictwem lekarza powiatowego p. Dr. Zdzisława Lachowicza. Opracowanie statutu z zastósowaniem do miejscowych warunków i pozyskanie odpowiednich osobistości do założenia i zarządu stowa-

rzyszenia stanowiły pracę przygotowawczą komitetu. — Dzień 10. października wyznaczono ku ukończeniu pracy. O godzinie 3. po południu w sali kasyna rozpoczęliśmy czynność założenia. Z liczby 192 zaproszonych osób przybyło 49, a 38 wzięło udział w założeniu. Pp. Jan Konopka, właściciel dóbr i członek rady powiatowéj, Ferdynand Paar, burmistrz i członek lwowskiéj izby handlowéj i premysłowéj, ks. Dobrzański, gr. kat. proboszcz, Eugeniusz Pawlikowski, właściciel dóbr, Ferdynand Krischke ojciec, emeryt. sędzia, Ferdynand Krischke syn, sekretarz Rady powiatowéj, Ignacy Chmielewski, kasyer miejski, Jan Szczyrba, kontrolor kasy miejskiéj, Władysław Dąbrowski, referent katastralny i członek rady powiatowéj, Władysław Szeliga dyrektor szkoły miejscowéj, oprócz dalszéj liczby obywateli téj kategoryi, których nazwiska z pamięci mi uleciały, i oprócz obywateli miejskich, byli obecnymi. — Przewodniczący Komitetu p. W. Lachowicz zagaił posiedzenie i przewodniczył mu na ogólne życzenie zgromadzonych. Akt założenia spisał miejscowy notaryusz p. Hołub. — W statucie, przez Patronat za wzór udzielonym, Komitet dwie tylko uczynił zmiany. Zgromadzenie przyjęło je za własne, mianowicie, że tylko subskrybowane i wpłacone udziały dają prawo głosu na walnych zgromadzeniach i że udział 20—500 zł. daje jednemu członkowi 3 głosy. — Udział subskrybowany i wpłacony 20—100 zł. daje mianowicie 1 głos, od 100—300 zł. drugi głos, a od 300—500 zł. trzeci głos. Mając w pamięci Tow. zal. rolne w Przemyślu i Tow. zal. w Białéj, gdzie przewaga włościan zagrażała prawidłowemu rozwojowi tych instytucyi i wiedząc prócz tego, że do stowarzyszenia jaworowskiego równie wielka liczba włościan należeć będzie, poparłem zapatrywanie Komitetu co do uprawnienia przy głosowaniu tylko tych członków, którzy w całości wpłacą najniższy udział 20 zł. wynoszący. Postanowienie takie wpływa także znacznie na niezależność stowarzyszenia od drogich często kapitałów bankowych. — Uchwała druga, powzięta na wniosek Komitetu, a przyznająca 3 głosy członkowi z wpłaconym udziałem 500 zł. była wynikiem miejscowych stosunków. — Pomimo tego postanowienia nie ma obawy, aby kapitaliści wzięli przewagę nad członkami o niskich udziałach.

Rada zawiadowcza z 9 osób złożona, wybrała prezesem p. Jana Konopkę, sekretarzem p. Ferd. Krischkę syna Walne zgromadzenie zatwierdziło następnie przez Radę wybranych członków Dyrekcyi, w skład któréj wchodzą pp. dr. Zdzisław Lachowicz, Ignacy Chmielewski i Władysław Dąbrowski. Zgromadzenie licząc dostateczną liczbę członków inteligentnych wybrało jednocześnie do komisyi rewizyjnéj pp. ks. Dobrzańskiego, Eugeniusza Pawlikowskiego i Władysława Szeligę. Czynność swoją pod przewodnictwem prezesa p. Konopki zakończyło walne zgromadzenie powzięciem jednomyślnéj uchwały co do przystąpienia do Związku stowarzyszeń. W końcu wybrało zgromadzenie delegatem na walne zgromadzenie Związku stowarzyszeń swego prezesa p. Konopkę.

O godzinie 10. wieczór Rada zawiadowcza odbyła posiedzenie. Uchwalono poczynić starania o pozyskanie pożyczki 3000 zł. w Tow. wzaj. ubezpieczeń w Krakowie. Po rozpoczęciu czynności i wykazaniu własnych funduszów w pewnéj wysokości, włożono na Dyrekcyą obowiązek zawiązania stósunku z Towarzystwem zaliczkowém rolném w Przemyślu o pozyskanie kredytu w tamtejszéj filii austro-węgierskiego Banku, gdy ta swe czynności rozpocznie.

Pan prezes Konopka przyobiecał zarazem, iż osobiście starać się będzie o otwarcie kredytu wekslowego w galic. kasie oszczędności. Towarzystwo jaworowskie reflektuje na pozyskanie w miejscu wkładek oszczędności, od których przyznano 6% rocznie za zwrotem w krótszym terminie, 7% od tych, które przez cały rok pozostaną w obrocie stowarzyszenia. Po koniec czerwca 1881. postanowiono pobiérać 10% odsetki od pożyczek członkom udzielanych. Biuro stowarzyszenia i kasa jego mają się tymczasowo mieścić w lokalności kasy miejskiéj.

Pan Adam Łucki, prezes, i pp. Józef Skarbek Borowski i Stanisław Hagen, członkowie Wydziału powiatowego, przystąpili do téj instytucyi. Objęcie zarządu stowarzyszenia przez członków rady powiatowéj i miejskiéj zwierzchności zapewniło mu świetne powodzenie, zaś dla powiatu znaczne korzyści.

We Lwowie, dnia 20. listopada 1880.

Szczepan Wicherek.

Okólnik Patrona Związku

w sprawie oddziałów zastawniczych przy towarzystwach zaliczkowych.

Do Szanownéj Dyrekcyi w . . . .

Walne zgromadzenie Związku stowarzyszeń uchwałą z dnia 10. czerwca 1876. zaleciło towarzystwom zaliczkowym rozszérzenie swych czynności przez zaprowadzenie oddziałów zastawniczych.

Mając na uwadze tę okoliczność, że niekróre zamożniejsze towarzystwa zaliczkowe już obecnie mogą obok właściwych czynności kredytowych dla członków swoich, rozpocząć udzielanie kredytu równie na zastaw rzeczy ruchomych dla szérszéj publiczności, udzielam Szanownéj Dyrekcyi informacyi, według któréj należy przystąpić do rozpoczęcia starań około zaprowadzenia oddziału zastawniczego. Należy mianowicie:

1. uzupełnić dotyczący paragraf (§. 1.) statutu dodatkiem, że celem Towarzystwa jest równie „udzielanie pożyczek na zastaw rzeczy ruchomych także osobom niebędącym członkami Towarzystwa, i że w tym celu ma być obok Towarzystwa zaliczkowego utworzony osobny oddział zastawniczy na zasadzie szczegółowego przez c. k. Rząd zatwierdzić się mającego regulaminu.“

2. Do ustępu statutu, w którym jest mowa o składaniu rachunków, należy uchwalić dodatek, że:

„książki kasowe i rachunkowe oddziału zastawniczego będą prowadzone odrębnie od innych czynności Towarzystwa, również roczne zamknięcia rzchunkowe (bilanse) oddziału zastawniczego będą odrębnie składane.

Czysty zysk oddziału zastawniczego może być wzięty w przychód zysków z głównych funduszów Towarzystwa, zaś nastąpić mogące straty w czynnościach oddziału zastawniczego ponosi wyłącznie Towarzystwo;“

3. przeznaczyć w statucie pewną stałą sumę z funduszów własnych Towarzystwa, dla „oddziału zastawniczego“ n. p. 2, 4, 5, 10 i więcéj tysięcy, z zastrzeżoniem możności podwyższenia téj dotacyi w razie potrzeby i stanu zapasów funduszów Towarzystwa;

4. na ogólném zgromadzeniu Towarzystwa uchwalić powyższe dodatki do statutu i „regulamin dla oddziału zastawniczego;“

5. wnieść podanie do c. k. Namiestnictwa z prośbą o udzielenie koncesyi na otwarcie „oddziału zastawniczego“ w myśl §. 16 l. 12 ces. pat. z dnia 20. grudnia 1859. N. 227 Dz. pr. p. i §. 92. ustawy z dnia 9. kwietnia 1873. Nr. 70. Dz. pr. p.

Do podania tego należy załączyć:

a) według powyższych uwag uzupełniony statut Towarzystwa; *b)* uchwalony regulamin dla oddziału zastawniczego w trzech egzemplarzach; *c)* legalizowany odpis protokołu ogólnego zgromadzenia, na którém powzięto powyższe uchwały;

6. po otrzymaniu przyrzeczenia na udzielenie koncesyi ze strony c. k. Namiestnictwa, należy notaryalnie legalizowany odpis tego rozporządzenia wraz z uzupełnionym statutem, regulaminem i protokołem uchwał ogólnego zgromadzenia przedłożyć dotyczącemu sądowj handlowemu z prośbą o zarejestrowanie i wydanie poświadczenia, że w mowie będąca koncessya do rejestru stowarzyszeń wpisaną została;

7. po otrzymaniu takiego poświadczenia sądowego wraz z wiarogodnym odpisem odnośnego edyktu sądowego i przy załączeniu numeru dziennika, w którym tenże edykt ogłoszonym został, wnieść należy powtórnie podanie do c. k. Namiestnictwa o ostateczne udzielenie koncesyi do otwarcia „oddziału zastawniczego“ i rozpoczęcia czynności.

Zachęcając Szanowną Dyrekcyą, aby bez zrażania się do powyższéj uciążliwéj procedury, w miarę stanu własnych funduszów Towarzystwa przystąpiła zaraz, lub w najbliższéj przyszłości do starań około zaprowadzenia oddziału zastawniczego, zalecam, aby Szanowna Dyrekcya wzięła za wzór regulamin dla oddziału zastawniczego, potwierdzony przez c. k. Namiestnictwo dla Banku zaliczkowego w Stanisławowie.

Wzór regulaminu i druków na książki otrzyma Szanowna Dyrekcya berpośrednio od Stanisławowskiego Banku zaliczkowego.

Oświadczam nakoniec, że z całą gotowością udzielę Szanownéj Dyrekcyi wszelkiéj dalszéj rady i pomocy do usunięcia przeszkód przy staraniach o uzyskanie koncessyi i zaprowadzenia manipulacyi i rachunkowości dla oddziału zastawniczego.

We Lwowie, dnia 15. listopada 1880.

Z poważaniem

Patron Związku stow. zar. i gosp.

Dr. Tadeusz Skałkowski, *w. r.*

Sprawozdanie

delegata Związku stowarzyszeń o zjeździe reprezentantów towarzystw zaliczkowych czeskich i morawskich w Pradze.

Na skutek zlecenia z dnia 28. października r. b. do l. 315. zastępywałem Szan. Związek stowarzyszeń zarobk. i gosp. na Zjeździe delegatów stowarzyszeń zaliczkowych czeskich, odbytym w dniach 31. października i 1. listopada 1880. r. w Pradze.

Ze sprawozdaniem z zastępstwa tego opóźniam się, czekałem bowiem na zapowiedziane ogłoszenie drukiem protokołów posiedzeń Zjazdu i ważnych referatów do uchwalonych na Zjeździe rezolucyi. Jednak druk tych protokołów i referatów ponownie odroczono, tak że dopiéro z końcem grudnia r. b. ukończonym zostanie.

Zastępstwo Szan. Związku na Zjeździe pragskim pojmowałem, jako narodową sprawę, jako dowód w obec Czechów, że Polacy uznają potrzebę łącznego współdziałania Polski i Czech także i na polu ekonomiczném. Wysłanie telegramu do Związku we Lwowie przez Zjazd stowarzyszeń czeskich w Pradze dnia 31. października r. b. zaraz po ukonstytuowaniu się, niemniéj treść telegramu, świadczy, że i Czesi wzajemne zbliżenie się uznają za pożądane. Przyjęto téż z zapałem telegram, nadesłany do Zjazdu przez Szan. Związek. Skorzystałem z téj chwili, aby podziękować Zjazdowi i centralnemu Wydziałowi stowarzyszeń zaliczkowych czesko-morawskich za wejście w stosunki z Szan. Wydziałem Związku, oraz wyraziłem przekonanie, że pożądaném jest, aby odtąd utrzymywali stałe stosunki wzajemne i na polu rozwoju stowarzyszeń, jak to już w sprawach politycznych w Radzie państwa nastąpiło. Wzajemność taka, oparta na dokładném poznaniu się, usunie dotychczasowych wrogich pośredników, którzy Polaków i Czechów dotąd rozdzielali, a radziby ich widzieć i nadal rozdzielonymi. Wskazałem na potrzebę wymiany z Szan. Związkiem pism peryodycznych, roczników, wykazów statystycznych, statutów i t. p. w ogóle na wymianę wszystkiego, co dotyczy spraw stow. zarobkowych i gospodarczych.

Sprawozdanie stenograficzne Zjazdu zawiérać będzie przemówienie moje w całości. Przemawiałem po polsku. Zebrani Czesi i Morawcy (w liczbie 230), zrozumieli każdą myśl wypowiedzianą, i bardzo się cieszyli, że przemówiłem po polsku, widząc w podobieństwie języków polskiego z czeskim niezbity dowód braterstwa narodowego.

Obecnie przesyłam Szan. Związkowi li rezolucye*), które na Zjeździe uchwalone zostały, oraz wyciąg statystyczny o stowarzyszeniach czesko-morawskich. Referaty do uchwalonych rezolucyi, dają ciekawy pogląd na sprawy tutejszych stowarzyszeń zaliczkowych, oraz na zapatrywania się Zjazdu na sprawę stowarzyszeń w ogóle. Nie tu miejsce wchodzić w rozbiór krytyczny rezolucyi uchwalonych na Zjeździe; pozwolę sobie tylko zaznaczyć:

1. Zjazd pragski uchwalił, aby: „Spolek přatel založen česko-moravských“ zmienił swe statuta w tym kierunku, iżby stowarzyszenia zaliczkowe mogły być członkami „Spolku“. Czesi bowiem z przyczyn nieprzychylnych stosunków politycznych, nie mają jeszcze „Związku stowarzyszeń“. Czynności Związku wykonuje częścią „Spolek přatel založen česko-moravských“, który, jak dotąd, jest nie towarzystwem, ale komitetem i liczy tylko 7 członków. Uchwała powyższa

*) Podamy je w następnym numerze.

Zjazdu w Pradze, niechaj będzie wskazówką dla tych stowarzyszeń w Galicyi, które się uchylają od przystąpienia do Związku stowarzyszeń, jakby się obawiały może kontroli publicznéj i postępu.

2. Świetny rozwój finansowy stowarzyszeń zaliczkowych, czeskich, przypisać należy w części także kołu kredytowemu stowarzyszeń czesko-morawskich przy „Živnosteńskiej Bance"; statuta tego Banku p. Patronowi poprzednio przesłałem.

3. Na Zjeździe pragskim zastąpione były tylko same stowarzyszenia zaliczkowe. Towarzystwa produkcyjne, domy komisowe rolnicze, towarzystwa spożywcze i t. p., nie były wezwane do uczestnictwa w Zjeździe, gdyż znaczna część ich upadła, a z pozostałych mała tylko liczba korzystnie się rozwija.

Zbadanie przyczyn upadku tego rodzaju towarzystw w Czechach i na Morawie jest dla Galicyi wielkiéj wagi, zważywszy, że u nas handel i przemysł duży dotąd przeważnie w ręku nienarodowych żywiołów spoczywa. Tworzenie domów komisowych rolnych, towarzystw spożywczych, produkcyjnych i zapewnienie stałego ich rozwoju jest przeto kwestyą żywotną dla Polski. Na razie posełam rocznik pisma peryodycznego, zajmującego się tą sprawą, p. t. „Blahobyt. Věstnik zalozen občanskych a kontribučenskych, spolku zasobnich, potravnich, obchodnich a vyrobnich", niemniéj dziełko „Zakon o svépomocnych spolcich", podług którego dziełka znaczna część stowarzyszeń powyższych się kierowała i organizowała. Oba dziełka otrzymałem na czas dłuższy dla Szan. Wydziału Związku od ich autora p Frańciszka Šimaček. Nabyć je w handlu księgarskim niemożebne, gdyż są już wyczerpane.

W końcu nadmienić należy, że czeskie stowarzyszenia zaliczkowe są dla szkół narodowych fundatorami i mecenasami. Od czasu powstania stowarzyszeń zaliczkowych po koniec roku 1879. ofiarowały stowarzyszenia zaliczkowe czesko-morawskie na szkoły 769.977 złr. w. a. Przykład godny naśladowania!

W nadsełanych „Českich Nowinach", które są oraz i organem fachowym dla stowarzyszeń czesko-morawskich, znajdzie Szan. Wydział Związku obraz codziennego ruchu spraw stowarzyszeń. Wydawca i właściciel Českich Novin p. Fr. Šimaček zgodził się na wymianę swego codziennego pisma za dwutygodnik „Związek" i roczniki stowarzyszeń naszych.

Kończąc niniejsze sprawozdanie dodać winienem, że „Spolek přatel založen česko-morawských" i „Ustředni výbor založen česko-morawských przy Živnosteńskiéj Bance" uważają sobie za obowiązek narodowy stosunki z szanownym Związkiem stale utrzymać.

W Pradze, w listopadzie 1880.

Krzen Edmund.

Ruch stowarzyszeń.

Kasa zaliczkowa w Gródku. Otrzymujemy pismo p. Edwarda Weismanna z prośbą o uwiadomienie czytelników „Związku", że „nigdy nie był i nie jest prezesem Rady nadzorczéj téjże instytucyi." Czynimy życzeniu temu zadość i nadmieniamy, że jeden z członków zarządu téjże kasy podał nam nazwisko czcigodnego p. Weismanna, jako prezesa Rady nadzorczéj kasy zaliczkowéj w Gródku.

Wydawca i odpowiedzialny redaktor: Dr. Alfred Zgórski.

Z I. Związkowéj Drukarni we Lwowie, Hotel Żorża.